

**Agnieszka Judzińska**

*Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB w Warszawie*

## **KONKURENCYJNOŚĆ CENOWA POLSKIEGO SEKTORA MIĘSNEGO W UNII EUROPEJSKIEJ**

### *PRICE COMPETITIVENESS OF POLISH MEAT SECTOR IN THE EUROPEAN UNION*

**Słowa kluczowe:** konkurencyjność, ceny, rynek mięsa, przetwórstwo

*Key words:* competitiveness, prices, meat sector, processing

**Abstrakt.** Celem badań była próba oceny poziomu konkurencyjności cenowej polskiego sektora mięsnego na rynku Unii Europejskiej (UE). Szczególną uwagę zwrócono na stan przewag cenowych polskich producentów względem głównych unijnych konkurentów, tj. największych producentów i eksporterów mięsa i jego przetworów we Wspólnocie. Badania dotyczyły lat 2008-2013. W kreowaniu przewag konkurencyjnych w sektorze mięsnym ceny odgrywały istotną rolę. Wskazywały na to zarówno analiza cen na rynku podstawowych produktów tego sektora, które w Polsce są niższe niż w krajach UE, jak i analiza cen w kolejnych ogniwach łańcucha żywnościowego. W przyszłości można oczekiwać, że polscy producenci mięsa utrzymają przewagi cenowe na rynku UE, jednakże będą one systematycznie malały.

### **Wstęp**

W literaturze przedmiotu można znaleźć wiele definicji i mierników konkurencyjności. Zjawisko to można rozpatrywać zarówno w skali makro, odnosząc się do rywalizacji gospodarek narodowych, w skali mikro, czyli na poziomie rywalizujących ze sobą przedsiębiorstw, jak i w skali mezo, uwzględniając konkurencyjność wybranych sektorów [Olczyk, Daszkiewicz 2008]. Konkurencyjność sektora żywnościowego, w tym także sektora mięsnego, rozumiana jest jako zdolność lokowania się krajowych producentów żywności na rynkach zagranicznych oraz umiejętność rozwijania efektywnego eksportu [Szczepaniak 2012]. Jej poziom może być determinowany przez czynniki rynkowe, jak i pozarynkowe [Adamkiewicz-Drwiłło 2008]. Do grupy czynników rynkowych można zaliczyć przede wszystkim: cenę oferowanych produktów, ich jakość, a także warunki sprzedaży i skalę oferty rynkowej [Drożdż 2013]. Biorąc pod uwagę powiązanie przewagi konkurencyjnej z rodzajami konkurencji, w której uczestniczy dany sektor, można wyodrębnić jej trzy podstawowe rodzaje: cenową, jakościową oraz informacyjną [Bąk-Filipek, Parlińska 2011].

Analizując konkurencyjność sektora mięsnego należy wziąć pod uwagę kluczowe czynniki wpływające na to zjawisko. „W powszechnym znaczeniu konkurować na rynku oznacza gwarantować niskie ceny” [Wolszczak-Derlach 2008]. Tym sposobem cena stanowi jeden z głównych elementów determinujących poziom konkurencyjności polskich producentów sektora mięsnego zarówno na rynku wspólnotowym, jak i globalnym. Warunkiem uzyskania przez polskich producentów cenowej przewagi konkurencyjnej jest oferowanie cen za identyczne produkty na poziomie niższym niż konkurenci. Międzynarodowe porównanie cen jest jednak przedsięwzięciem skomplikowanym zarówno pod względem operacyjnym, jak i technicznym. Prawidłowy wybór oraz wycena produktów napotyka bowiem wiele problemów. Wynikają one nie tylko z samych cech fizycznych produktów, ale także z różnych gustów klientów i pozycjonowania przez nich produktów na rynku [Wolszczak-Derlach 2008]. W związku z postępującą liberalizacją handlu międzynarodowego oraz procesami globalizacji i integracji zasadne jest poszukiwanie czynników determinujących poziom konkurencyjności polskiego sektora mięsnego. Właściwa identyfikacja tych czynników oraz ich pomiar mogą wpłynąć na przyszły kształt oraz rozwój branży mięsnej, tym samym przyczynić się do poprawy jej konkurencyjności na rynku międzynarodowym.

## Material i metodyka badań

Oceny konkurencyjności dokonano na podstawie analizy różnic pomiędzy cenami producentów mięsa (uzyskiwanymi zarówno na poziomie rolnictwa, jak i przetwórstwa) w Polsce a cenami występującymi na tym rynku w wybranych krajach UE-27. Skoncentrowała się przede wszystkim na państwach będących głównymi unijnymi producentami i eksporterami mięsa, w tym na Niemczech, które są bezpośrednim konkurentem Polski w handlu na rynku wspólnotowym, a także dużym odbiorcą polskiej żywności. Zakres czasowy analizy obejmował lata 2008-2013. Dane wykorzystane do analizy pochodzą z Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej (ZSRIR), niepublikowanych danych GUS, niemieckich roczników statystycznych oraz Eurostatu. Zebrane dane opracowano posługując się metodą opisową. Wyniki badań przedstawione zostały w formie tabelarycznej oraz zobrazowane za pomocą wykresów.

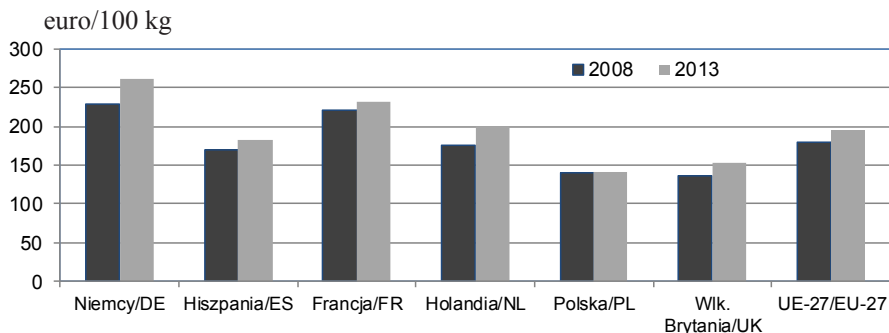
## Wyniki badań

Polska zajmuje silną pozycję w sektorze mięsnym UE. Jesteśmy liczącym się producentem mięsa i dużym rynkiem zbytu tego produktu. W analizowanym okresie produkcja mięsa na rynku krajowym kształtowała się na poziomie od 3,48 mln t w 2008 roku do 3,64 mln t w 2013 roku. Udział Polski w produkcji UE-27 w tym czasie zwiększył się z 8 do 8,5%, co dało nam 5. pozycję wśród wszystkich unijnych producentów mięsa. Wzrost eksportu krajowego sektora mięsnego, pomimo spowolnienia gospodarczego, pozostawał nadal wysoki. W latach 2008-2013 wyniósł on 72% i był tylko o 3 p.p. niższy niż w pierwszych latach akcesji [Małkowski i in. 2014]. Badania wskaźnikowej oceny międzynarodowej konkurencyjności sektora mięsnego wykazały, że w analizowanym okresie na tle wszystkich branż przemysłu rolno-spożywczego odznaczał się on jednymi z najwyższych wskaźnikami pokrycia importu eksportem, jak również silną orientacją eksportową [Szczepaniak 2012].

W analizowanym okresie w większości działów produkcji mięsa oraz jego przetworów ceny producenta (rolnika i przetwórcy) były w Polsce niższe od średnich cen unijnych. Źródłem przewag cenowych polskich producentów była przede wszystkim niższa niż w rozwiniętych krajach UE opłata za pracę (zarówno w rolnictwie, jak i przetwórstwie). Do innych czynników mających istotny wpływ na cenową konkurencyjność polskiego sektora mięsnego należały niższe cen ziemi i energii. Przewagi cenowe uzyskiwane przez krajowych producentów pozwalały z nadwyżką kompensować mniejszą efektywność gospodarowania, niższą wydajność pracy oraz mniejszą skalę wytwarzania.

Zauważalnie niższe niż średnio w UE tempo wzrostu cen notowane na poziomie podstawowych produktów tej branży, pozwoliło krajowym producentom mięsa zwiększyć bądź utrzymać poziom przewag cenowych na rynku Wspólnoty. Spośród produktów sektora mięsnego największą konkurencyjnością cenową na poziomie rolnictwa charakteryzowało się mięso drobiowe. W latach 2008-2013 wzrost cen tego gatunku mięsa na rynku krajowym wyniósł 1% i był o prawie 7 p.p. niższy niż średnio w UE-27. Różnica w poziomie cen pomiędzy obydwoimi rynkami zwiększyła się z 23 do 28% i była zbliżona do notowanej w pierwszych latach akcesji.

W latach 2008-2013 najbardziej zwiększyła się (o 9-10 p.p.) przewaga cenowa polskich producentów względem producentów z Włoch i Holandii (rys. 1). W relacji do tych rynków polski drób był tańszy odpowiednio o 40 i 30%. W mniejszym stopniu poprawiły się (o 6-7 p.p.) wskaźniki relacji cen krajowych do cen w Niemczech i Hiszpanii. W 2013 roku u zachodnich sąsiadów mięso drobiowe było droższe niż w Polsce o ponad 85%, a na rynku hiszpańskim o 30%. W odniesieniu do producentów z Francji przewaga cenowa Polski nie uległa większej zmianie i wyniosła około 39%. Wydatny wzrost cen żywca drobiowego notowany w Wlk. Brytanii sprawił, że krajowi producenci odzyskali pozycję konkurencyjną na tym rynku. W 2008 roku mięso drobiowe w Polsce było droższe niż w Wlk. Brytanii o około 2%, podczas gdy w 2013 roku było już tańsze o prawie 8%. Znacząco pogorszyła się natomiast pozycja konkurencyjna krajowych producentów na rynku węgierskim. Spadek cen żywca notowany w tym kraju sprawił, że w 2013 roku polski drób był tylko o 16% tańszy niż na Węgrzech, względem ponad 30% w 2008 roku [Judzińska 2013].



Rysunek 1. Ceny mięsa drobiowego w UE-27

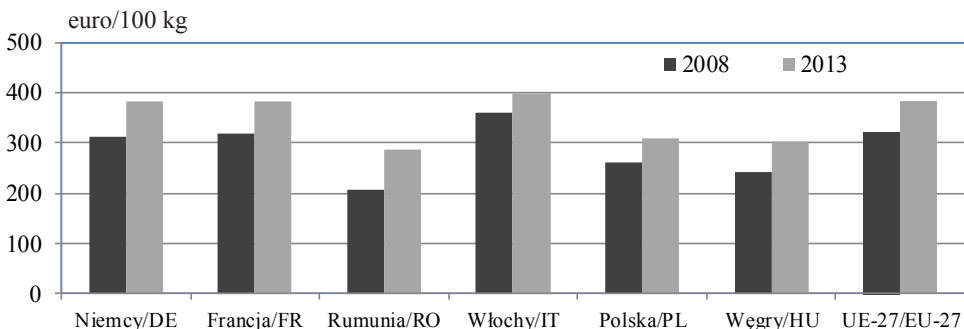
Figure 1. Poultry meat prices in the EU-27

Źródło: dane MRiRW

Source: Ministry of Agriculture and Rural Development data

Ceny żywca wołowego w Polsce także znacząco odbiegały od notowanej średniej ceny na rynku wspólnotowym. W 2013 roku były one od niej niższe o 19%. Był to rezultat porównywalny do notowanego w 2008 roku, jednocześnie o 7 p.p. niższy od osiąganego w latach 2004-2007. Relatywnie wolniejszy wzrost cen w Polsce niż w krajach głównych unijnych konkurentów przyczynił się do wzmocnienia naszej pozycji konkurencyjnej na tym rynku (rys. 2). W latach 2008-2013 najbardziej (o 6 p.p.) poprawił się wskaźnik relacji cen w Polsce do cen w Wlk. Brytanii, w której mięso wołowe było droższe o 39%. Zwiększyła się także, choć w mniejszym stopniu, przewaga cenowa Polski względem producentów z Niemiec i Francji – z 17-18% do ponad 19%. Nie zmieniła się pozycja konkurencyjna krajowych producentów względem rynku hiszpańskiego, na którym żywiec wołowy był o 22% droższy niż w Polsce [Judzińska 2013]. Zmniejszyła się natomiast różnica cen między rynkiem krajowym a rynkiem włoskim. W 2008 roku żywiec wołowy był w Polsce tańszy niż we Włoszech o 28%, zaś w 2013 roku o 22%. W analizowanym okresie niższe niż w Polsce ceny wołowiny odnotowano na Węgrzech i w Rumunii, niemniej przewagi cenowe producentów z obu tych rynków wyraźnie się zmniejszyły. W 2013 roku wyniosły one odpowiednio 2% i 7% w porównaniu do 7% i 21% w 2008 roku.

Na poziomie rolnictwa najniższe przewagi cenowe polscy producenci posiadali na rynku żywca wieprzowego. Niższy (średnio o 4 p.p.) wzrost cen w Polsce niż przeciętnie w UE-27 przyczynił się do uzyskania słabej przewagi konkurencyjnej polskich producentów. W 2013 roku średnia cena tego mięsa na rynku krajowym stanowiła 99% ceny unijnej względem 103,3% w 2008 roku.



Rysunek 2. Ceny mięsa wołowego w UE-27

Figure 2. Beef meat prices in the EU-27

Źródło: jak na rys. 1

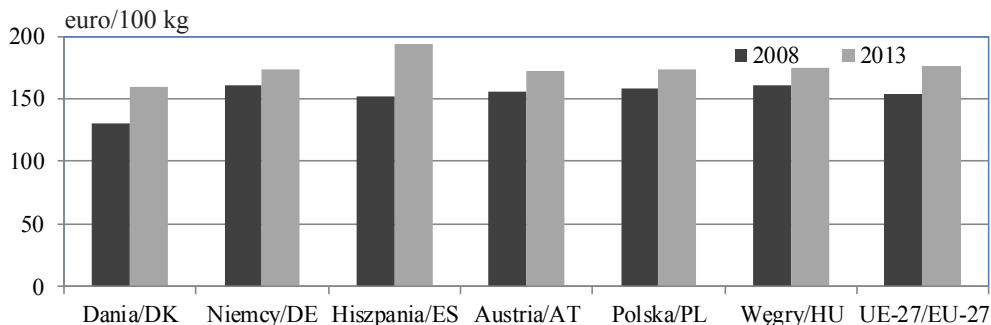
Source: see fig. 1

Jednak nasza obecna pozycja konkurencyjna jest znacznie słabsza od osiągniętej w latach 2005-2007, gdy wieprzowina w Polsce była średnio o 7% tańsza niż na rynku wspólnotowym.

Skutkiem takiego osłabienia naszej pozycji konkurencyjnej jest silna redukcja pogłowia trzody i produkcji mięsa wieprzowego w Polsce. W 2013 roku pogłowie trzody było prawie o 60% mniejsze niż w 2007 roku, uboje tych zwierząt obniżyły się o 26%, a wskaźnik samowystarczalności wynosił tylko 92%, podczas gdy w 2007 roku był wyższy o 10 p.p. Polska stała się importerem netto wieprzowiny, przy dużych i rosnących obrotach handlowych zarówno w eksporcie, jak i imporcie, wynoszących w 2013 roku odpowiednio 669 i 802 tys. t [Małkowski i in. 2014]. W analizowanym okresie Polska odzyskała nawet przewagi cenowe względem producentów z Hiszpanii i Wielkiej Brytanii, w których ceny wieprzowiny były o 9-11% wyższe niż w Polsce, podczas gdy w 2008 roku były od nich o 2-4% niższe. Zwiększyła się przewaga cenowa Polski nad konkurentami z Włoch. Na tym rynku wieprzowina była droższa od krajowej o prawie 9% w porównaniu do 5% w 2008 roku [Judzińska 2013]. Nieznacznie (o 1 p.p.) pogorszyła się natomiast polska pozycja konkurencyjna wobec producentów z Niemiec i Węgier. Poziom cen na obu tych rynkach w 2013 roku był taki sam jak na rynku krajowym. W dalszym ciągu znacznie niższe od krajowych ceny wieprzowiny utrzymywały się w Danii, niemniej przewaga cenowa producentów z tego kraju wyraźnie się zmniejszyła i wyniosła 8% w porównaniu do 18% w 2008 roku. Poprawiły się także, choć w mniejszym stopniu (o 1-5 p.p.), wskaźniki relacji cen krajowych do cen we Francji i w Austrii. Na tych rynkach wieprzowina była tańsza niż w Polsce odpowiednio o 6 i 1% [Judzińska 2013].

Przewagi cenowe polskiego sektora mięsnego na poziomie przetwórstwa liczone w relacji do poziomu cen na rynku niemieckim, były także duże, jednak ich poziom w analizowanym okresie powoli i systematycznie się zmniejszał. Zjawisko to wynikało głównie ze znacznie wyższej dynamiki wzrostu cen na rynku krajowym niż to miało miejsce u zachodnich sąsiadów (tab. 1). Na poziomie przetwórstwa, podobnie jak na poziomie rolnictwa, duże przewagi cenowe Polska miała jedynie w sektorze drobiarskim. W 2012 roku przetwory z mięsa drobiowego były o blisko 47% tańsze niż w Niemczech w stosunku do 44% w 2008 roku. Nieznacznie pogorszyła się nasza konkurencyjność cenowa na rynku mięsa drobiowego, chociaż nadal była wysoka i wyniosła 31%. W analizowanym okresie wyraźnie obniżyła się natomiast konkurencyjność cenowa mięsa wołowego. W 2012 roku było ono w Polsce o 8% tańsze niż na rynku niemieckim w porównaniu do 12% w 2008 roku.

Polscy producenci byli niekonkurencyjni cenowo na rynku większości produktów przerobu żywca wieprzowego. Przewagi cenowe osiągnano jedynie na rynku kielbas, które w Polsce były o 40% tańsze niż w Niemczech. Znacznie droższe (w 2008 roku o około 20%, a w 2012 roku o około 5%) niż na rynku niemieckim były polskie szynki oraz ich części. W dalszym ciągu Polska była niekonkurencyjna cenowo również na rynku pozostałego mięsa wieprzowego. Produkty z tej grupy były w Polsce średnio o około 5% droższe niż w Niemczech. Wyższa niż u naszych



Rysunek 3. Ceny mięsa wieprzowego w UE-27

Figure 3. Beef meat prices in the EU-27

Źródło: jak na rys. 1

Source: see fig. 1

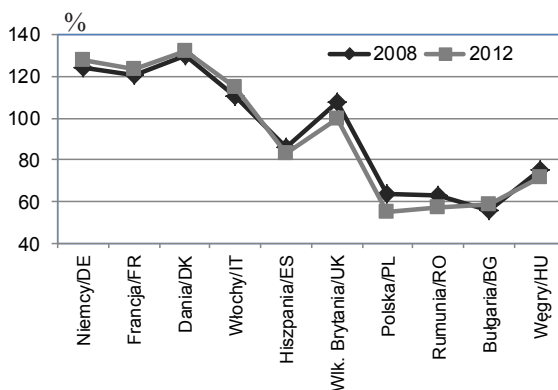
Tabela 1. Porównanie średnich cen przetworów mięsnych w Polsce i w Niemczech  
 Table 1. Comparison of average prices of meat products in Poland and Germany

Wyszczególnienie/Specification	Cena w Polsce (cena w Niemczech = 100)/ Price in Poland (price in Germany = 100) [%]		Wskaźniki cen w 2012 r. (2008 = 100)/ Price index in 2012 (2008 = 100) [%]	
	2008	2012	Niemcy/DE	Polska/PL
Mięso z kurczaka, tuszki/ Chicken meat, carcasses	67,5	68,6	102,0	123,4
Przetwory drobiowe/Poultry products	56,0	53,5	101,0	114,8
Mięso wołowe świeże lub schłodzone/ Bovine meat, fresh or chilled	87,9	91,9	114,7	142,7
Pozostałe mięso wołowe/Other bovine meat	97,7	101,6	119,4	127,5
Mięso wieprzowe świeże i schłodzone/ Pig meat fresh and chilled	98,4	109,9	101,1	134,5
Przetwory z mięsa czerwonego (szynki)/ Red meat products (ham)	118,9	104,8	99,0	103,9
Przetwory z mięsa czerwonego (kielbasy)/ Red meat products (sausages)	61,9	60,6	106,6	124,0

Źródło: obliczenia własne na podstawie niepublikowanych dane GUS i [Statistisches Jahrbuch... 2009, 2013]  
 Source: own calculations based on unpublished data from CSO and [Statistisches Jahrbuch... 2009, 2013]

zachodnich sąsiadów dynamika wzrostu cen sprawiła, że polscy przetwórcy utracili przewagi cenowe na rynku mięsa wieprzowego świeżego i schłodzonego. W 2008 roku było ono w Polsce tańsze o 2%, podczas gdy w 2012 roku było o prawie 10% droższe.

Występowanie przewag cenowych polskich producentów mięsa widoczne było również na poziomie cen konsumenta. Potwierdza to analiza względnych indeksów cen produktów tego sektora notowanych w poszczególnych krajach UE (rys. 4). Pod tym względem Polska jest krajem o najniższym poziomie tego wskaźnika [Szczepaniak 2013]. Według danych Eurostatu w 2012 roku ceny mięsa i jego przetworów w Polsce, przy uwzględnieniu parytetu siły nabywczej waluty krajowej, były o 45% niższe niż przeciętnie w UE. Dla porównania w Danii mięso i jego przetwory były droższe od średnich unijnych o ponad 30%, a w Niemczech i Francji odpowiednio o 28 i 23%. Najbardziej zbliżone do polskich wskaźniki cen produktów sektora mięsnego notowane były w Rumunii i Bułgarii. Analiza indeksów cen tej grupy produktów wykazała, że w odniesieniu do 2008 roku przewagi cenowe Polski uległy zwiększeniu. W omawianym okresie koszyk tych dóbr w Polsce stanął o 9 p.p., podczas gdy w Niemczech zdrożał o ok. 4 p.p., a w Danii i Francji o 2 p.p.



Rysunek 4. Względne indeksy cen mięsa i jego przetworów w wybranych krajach UE (UE-27 = 100)

Figure 4. Price level indices of meat and dairy products in selected EU countries (EU-27 = 100)

Źródło/Source: Eurostat

## Podsumowanie i wnioski

Można stwierdzić, że sektor mięsny w Polsce charakteryzuje się niższym poziomem cen niż w rozwiniętych krajach UE. Największe dysproporcje cenowe występują na poziomie konsumenta, zaś mniejsze na poziomie rolnictwa i przetwórstwa. Uwzględniając podział sektora mięsnego na poszczególne gatunki mięsa, można zauważyć, że najsilniejszą pozycję konkurencyjną polscy producenci utrzymali na rynku drobiu, a najmniejszą na rynku wieprzowiny.

W analizowanym okresie zmiany cen w Polsce były w znacznym stopniu analogiczne do zmian zachodzących w pozostałych krajach UE-27. Przebiegały one w podobnym kierunku, jednak ich tempo na rynku krajowym było zazwyczaj niższe niż w krajach głównych konkurentów, co pozwoliło Polsce umocnić lub odbudować pozycję konkurencyjną na rynku wspólnotowym. Przewagi cenowe krajowych producentów są jednak znacznie mniejsze od notowanych w pierwszych latach akcesji do UE.

Polscy producenci mięsa w dalszym ciągu dysponowali wyższymi przewagami cenowymi w stosunku do producentów z krajów UE-15, niższymi zaś wobec producentów z nowych państw członkowskich. W stosunku do czołowych producentów oraz eksporterów trzech głównych gatunków mięsa w UE-27, polscy producenci najbardziej konkurencyjne ceny utrzymali względem producentów z Włoch, Hiszpanii oraz Wielkiej Brytanii. Byli oni także konkurencyjni cenowo, choć w mniejszym stopniu, w porównaniu do rynków francuskiego i niemieckiego.

Należy zauważyć, że stopień przetworzenia nie wpływał już tak znacząco na przewagi cenowe polskich producentów, jak to miało miejsce w pierwszych latach po integracji. Obecnie poziom przewag cenowych na poziomie przetwórstwa jest zbliżony lub wyższy niż na poziomie rolnictwa. Zjawisko to jest szczególnie widoczne na rynku wieprzowiny. Jest to efekt nie tylko wydatnego wzrostu cen surowca, ale także wzrostu pozostałych kosztów wytwarzania, tj. energii, ziemi i opłaty za pracę.

Zmieniające się uwarunkowania gospodarcze (rosnące koszty, wzrost wynagrodzeń i dochodów) oraz postępująca globalizacja nasilają proces zrównywania się cen w sektorze mięsnym. Oznacza to, że przewagi kosztowo-cenowe przestają być powoli głównym źródłem budowania przewagi konkurencyjnej nie tylko na poziomie rolnictwa, ale także na poziomie przetwórstwa i konsumenta. Sytuacja ta zmusza krajowych producentów mięsa i jego przetworów do poszukiwania innych niż ceny źródeł umożliwiających im zachowanie pozycji konkurencyjnej na rynku wspólnotowym.

## Literatura

- Adamkiewicz-Drwiłło H. 2010: *Konkurencyjność przedsiębiorstw w świetle uwarunkowań współczesnej gospodarki*, Dom Organizatora, Toruń.
- Bąk-Filipek E., Parlińska A. 2011: *Konkurencyjność polskiego rynku wołowiny na rynku unijnym*, Zesz. Nauk. SGGW, „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”, nr 93, Warszawa.
- Danilczuk-Zemburska J. 2008: *Konkurencyjność rynku mięsa w Polsce na tle krajów Wspólnoty*, Roczn. Ekon. Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy, nr 2.
- Drożdż J. 2013: *Stan przewag cenowych na rynku wybranych produktów przetwórstwa spożywczego*, [w:] I. Szczepaniak (red.), *Monitoring i ocena konkurencyjności polskich producentów żywności (3). Potencjał konkurencyjny – wybrane elementy*, seria „Program Wieloletni 2011-2014”, Raport nr 73, IERiGŻ-PIB, Warszawa.
- Judzińska A. 2013: *Stan przewag cenowych na rynku podstawowych produktów rolnictwa*, [w:] I. Szczepaniak (red.), *Monitoring i ocena konkurencyjności polskich producentów żywności (3). Potencjał konkurencyjny – wybrane elementy*, seria „Program Wieloletni 2011-2014”, Raport nr 73, IERiGŻ-PIB, Warszawa.
- Małkowski J., Zawadzka D., Pasińska D. 2014: *Aktualny i przewidywany stan rynku wieprzowiny*, Rynek mięsa, nr 46, seria Analizy Rynkowe, IERiGŻ-PIB, ARR, MRiRW, Warszawa.
- Olczyk M., Daszkiewicz N. (red.). 2008: *Konkurencyjność podmiotów – ujęcie teoretyczne*, [w:] N. Daszkiewicz (red.), *Konkurencyjność. Poziom makro, mezo i mikro*, PWN, Warszawa.

- Szczepaniak I. 2013: *Zróżnicowanie cen konsumenta żywności w Unii Europejskiej*, [w:] I. Szczepaniak (red.), *Monitoring i ocena konkurencyjności polskich producentów żywności (3). Potencjał konkurencyjny – wybrane elementy*, seria „Program Wieloletni 2011-2014”, Raport nr 73, IERiGŻ-PIB, Warszawa.
- Szczepaniak I. (red.) 2012: *Monitoring i ocena konkurencyjności polskich producentów żywności (2)*, seria „Program Wieloletni 2011-2014”, Raport nr 40, IERiGŻ-PIB, Warszawa.
- Wolszczak-Derlacz J. 2008: *Cenowa konkurencyjność w ujęciu międzynarodowym*, [w:] N. Daszkiewicz (red.), *Konkurencyjność. Poziom makro, mezo i mikro*, PWN, Warszawa.

### **Summary**

*The article includes an attempt to assess the level of price competitiveness of Polish meat sector in the European Union market. Special attention has been paid to the state of Polish producers price advantage relative to the EU's main competitors, ie the largest manufacturers and exporters of meat and meat products in the European Union. The study covered the years 2008-2013. In creating competitive advantages in the Polish meat sector prices play an important role. This is indicated by both the analysis of market prices of basic products of the meat sector, which are lower in Poland than in the EU countries, as well as the analysis of prices in the following link of food chain. In the future, it is expected that Polish meat producers manage to maintain a price advantage in the EU market, however their level will be systematically reduced.*

Adres do korespondencji  
mgr Agnieszka Judzińska  
Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy  
ul. Świętokrzyska 20  
00-002 Warszawa  
tel. (22) 505 45 09  
e-mail: agnieszka.judzinska@ierigz.waw.pl